

Nad čím se zamýšlíme při 35. výročí osvobození Československa

K proměnám socialistického způsobu života

Rok 1980 je rokem pětatřicátého výročí osvobození naší republiky sovětskou armádou. Třicet pět let v životě společnosti není jistě mnoho; měřeno hloubkou politických, ekonomických, sociálních a kulturních proměn nemají však v historii našich národů obdoby. Všechny změny, jimiž československá společnost v tomto období prošla a prochází, mají jednoho společného jmenovatele — výstavbu socialismu, spravedlivé společnosti, která představuje uskutečnění historických zájmů dělnické třídy a všeho pracujícího lidu.

Uchopením politické moci dělnickou třídou začal v Československu reálný proces kvalitativních přeměn lidského života. Při zakládání Komunistické strany Československa prohlásil Vladimír Šmeral: Nejsme politická strana jako jakákoli jiná — jsme předvoj nového života. Idea, která stála u zrodu strany, dodávala patosu a přitažlivosti jejímu boji v tvrdých třídních zápasech na půdě buržoazní republiky, vstoupila po druhé světové válce v Československu i řadě dalších socialistických zemí do fáze uskutečňování.

Přeměny v životě lidí procházejí řadou etap, jejichž konkrétní podoba závisí především na tom, jak se rozšiřují a prohlubují socialistické výrobní poměry a společenské vztahy vůbec, jak se rozvíjejí výrobní síly, formuje nová sociální struktura a přeměňuje lidské vědomí. Nový společenský řád utváří postupně i nový způsob života. Dnes vystupuje do popředí s mimořádnou naléhavostí i druhá stránka tohoto vztahu — jeho zpětná vazba. Jestliže nové výrobní poměry mění společenské funkce lidských aktivit, způsoby nakládání se zdroji a touto cestou podstatně transformují podmínky života, pak naopak teprve činné osvojení socialistických společenských vztahů definitivně upevňuje dosažené výsledky a rozhojňuje zdroje dalšího společenského pokroku a individuálního rozvoje.

Dnešní způsob života obnažuje jak přednosti, tak i rozpory, které s sebou přináší současná fáze budování socialistické společnosti. Právě zde se nejvýrazněji projevuje převaha socialismu nad kapitalismem. Nejbohatší kapitalistické země světa nejsou po celá desetiletí, ba staletí, s to vyřešit dva základní problémy, v jejichž řešení jsme za pouhých pětatřicet let postoupili tak daleko, že život každého občana v naší zemi se podstatně proměnil. Proti atmosféře sociálních nejistot, které labilizují život pracujících v kapitalismu, stojí rozvíjející se systém sociálních jistot pro všechny. Proti rigidní a stále se reprodukující hluboké sociální nerovnosti se u nás rýsuje stále zřejmější tendence překonávání podstatných třídních rozdílů, tendence k sociální rovnosti. Pro každého občana této země se otevírají šance individuálního rozvoje.

Monotematické číslo pojednávající o problematice socialistického způsobu života chce být malým pracovním příspěvkem Sociologického časopisu k oslavám našeho velkého výročí.*

Redakční rada Sociologického časopisu

*) Příspěvky, s nimiž se čtenář v tomto čísle může seznámit, byly předneseny na mezinárodním jednání 5. pracovní skupiny XVI. problémové komise mnohostranné spolupráce akademií věd v Liblicích (duben 1979). Centrálním tématem konference byl vztah mezi dynamikou sociálně třídní struktury a utvářením socialistického způsobu života.